

Sygn. akt III UK 143/16

POSTANOWIENIE

Dnia 4 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogusław Cudowski

w sprawie ze skargi K. K.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.
o rentę z tytułu niezdolności do pracy,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 4 kwietnia 2017 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 25 lutego 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z 25 lutego 2016 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w S. w zakresie pkt. I i oddalił odwołanie wnioskodawczynie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. z 14 sierpnia 2012 r. odmawiającej jej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Wyrok Sądu Apelacyjnego wnioskodawczynie zaskarżyła w całości. Zarzucono naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest: 1) art. 12 ust. 3 w zw. z art. 57 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (dalej ustawa emerytalna) i art. 57 ust. 1 pkt 1 tej ustawy poprzez przyjęcie, że naruszenie sprawności organizmu ubezpieczonej nie spowodowało utraty w znacznym stopniu zdolności do pracy zgodnej z poziomem posiadanych przez nią kwalifikacji; 2) art. 12 ust. 1 i 3 i art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej poprzez przyjęcie, że przepisy te nie obejmują zdolności do pracy utraconej

wskutek utraty i braku możliwości, ze względu na zmiany chorobowe, zdobycia uprawnień zawodowych; 3) art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej poprzez przyjęcie, że możliwe jest podjęcie innej pracy w zawodzie ubezpieczonej; 4) art. 12 ust. 1 i 3 w zw. z art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej przez przyjęcie, że możliwość wykonywania przez skarżącą jakiejkolwiek pracy pozbawia ją statusu osoby częściowo niezdolnej do pracy w rozumieniu tych przepisów; 5) art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej poprzez uwzględnienie przy ocenie zdolności skarżącej do pracy możliwości wykonywania jakiejkolwiek pracy, a nie pracy dotychczasowej w zawodzie skarżącej; 6) art. 12 ust. 1 ustawy emerytalnej poprzez przyjęcie, że ubezpieczona rokuje odzyskanie zdolności do pracy po przekwalifikowaniu; 7) art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej poprzez przyjęcie, że ubezpieczona mogłaby się przekwalifikować do zawodu pielęgniarki w sytuacji, gdy ubezpieczona nigdy nie posiadała kwalifikacji formalnych do wykonywania zawodu pielęgniarki; 8) art. 26 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o zawodach pielęgniarki i położnej (Dz.U. z 2014 r., poz. 1435) w zw. z art. 12 ust. 3 ustawy emerytalnej poprzez uznanie, że brak odpowiedniego przeszkolenia nie pozbawia ubezpieczonej zdolności do pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami; 9) pkt III. 4, III. 12, IV C załącznika nr 1 do uchwały Nr 135/VI/2013 Naczelnej Rady Pielęgniarek i Położnych z dnia 4 grudnia 2013 r. w sprawie przyjęcia ramowego programu przeszkolenia, sposobu i trybu odbywania oraz zaliczenia przeszkolenia przez pielęgniarkę lub położną, które nie wykonują zawodu łącznie przez okres dłuższy niż 5 lat w okresie ostatnich 6 lat oraz załącznika nr 6 i 7a do powołanego wyżej załącznika, jak również naruszenie pkt II. 6, III. 4, 111.12 do załącznika nr 1 do uchwały nr 49/VI/2012 Naczelnej Rady Pielęgniarek i Położnych z dnia 28 marca 2012 r. w sprawie przyjęcia ramowego programu przeszkolenia, sposobu i trybu odbywania oraz zaliczenia przeszkolenia przez pielęgniarkę lub położną, które nie wykonują zawodu łącznie przez okres dłuższy niż 5 lat w okresie ostatnich 6 lat oraz załącznika nr 6 do powołanego wyżej załącznika poprzez ich niezastosowanie i nie uwzględnienie, że ubezpieczona w celu odzyskania uprawnień do wykonywania zawodu położnej musi posiadać aktualne zaświadczenie lekarza medycyny pracy o braku przeciwwskazań do wykonywania zawodu położnej oraz odbyć przeszkolenie praktyczne w oddziałach: patologii ciąży, bloku porodowym, położniczo - noworodkowym działającym w

systemie rooming in oraz ginekologicznym; 10) ust. 1 części B załącznika nr 2 do Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 20 października 2005 r. w sprawie zakresu zadań lekarza, pielęgniarki i położnej podstawowej opieki zdrowotnej (Dz.U. z 2005 r. Nr 214, poz. 1816) poprzez nie uwzględnienie, że położna realizuje kompleksową, pielęgnacyjną opiekę położniczo-neonantologiczno-ginekologiczną i do wykonywania zawodu położnej niezbędne jest posiadanie uprawnienia do dokonywania wszystkich zadań położnej, wymienionych w treści ust. 1 części B załącznika nr 2 do powołanego rozporządzenia; 11) ust. 4 pkt 3, 5, 6 i 10, ust. 5 pkt 1 i 3 oraz ust. 6 pkt 1, 2, 3 części B załącznika nr 2 do Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 20 października 2005 r. w sprawie zakresu zadań lekarza, pielęgniarki i położnej podstawowej opieki zdrowotnej poprzez nie uwzględnienie, że ubezpieczona nie może wykonywać czynności położnej w postaci wykonywania badania położniczego u kobiet, monitorowania przebiegu porodu i rozwoju noworodka i niemowlęcia do drugiego miesiąca życia; obserwacji i oceny rozwoju psychoruchowego noworodka i niemowlęcia oraz adaptacji do środowiska zewnętrznego, wykonywania pomiarów u kobiety i noworodka oraz oceny tych pomiarów, pobieranie materiałów do testów na fenyloketonurię i hypotyreozę u noworodków; pobieranie materiału do badań diagnostycznych zgodnie z odrębnymi przepisami, realizację i ocenę opieki pielęgnacyjnej nad kobietą w okresie ciąży, porodu, porodu, noworodkiem i niemowlęciem do drugiego miesiąca życia; udzielanie pierwszej pomocy w stanach zagrożenia życia i w nagłych zachorowaniach, w tym prowadzenie resuscytacji krążeniowo-oddechowej, udzielanie pomocy położniczej i neonatologicznej w stanach nagłych do czasu przybycia lekarza; przyjmowanie porodu nagłego w warunkach domowych, wykonywanie zabiegów leczniczych; 12) art. 13 ust. 1 ustawy emerytalnej poprzez przyjęcie, że w stosunku do ubezpieczonej nie istnieje celowość przekwalifikowania zawodowego; 13) art. 60 ustawy emerytalnej poprzez nie przyznanie ubezpieczonej prawa do renty szkoleniowej. Ponadto zarzucono naruszenie prawa procesowego, to jest art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 278 k.p.c. poprzez brak zastosowania przez Sąd Apelacyjny własnej oceny co do utraty przez ubezpieczoną zdolności do pracy zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami i bezkrytyczne oparcie się na wnioskach biegłych sądowych, podczas, gdy do wyłącznej kompetencji sądu — również

odwoławczego - należy ustalenie i ocena faktów oraz sposób rozstrzygnięcia sprawy, to jest ustalenie, czy ubezpieczona jest niezdolna do pracy; a także art. 328 § 2 k.p.c. poprzez nie wskazanie przyczyn, dla których Sąd odmówił ubezpieczonej prawa do renty szkoleniowej.

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżąca wskazała na istnienie potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, to jest art. 12 i 13 ustawy emerytalnej i zawartego tam pojęcia utraty zdolności do pracy zarobkowej zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji, możliwości wykonywania „dotychczasowej” pracy oraz jej odzyskanie po przekwalifikowaniu. Zdaniem skarżącej trudności interpretacyjne i rozbieżności dotyczą tego, czy ocena utraty zdolności do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji jest dokonywana z punktu widzenia dotychczasowej pracy, ale tylko tej, która jest zgodna zarówno z kwalifikacjami formalnymi i rzeczywistymi ubezpieczonego, czy też przy uwzględnieniu każdej pracy, także tej, która była wykonywana dorywczo lub bez odpowiednich kwalifikacji, czy też o dużo niższych kwalifikacjach albo na skutek „samoprzekwalifikowania” się ubezpieczonego.

Ponadto, skarżąca wskazała na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego sprowadzającego się do pytania, czy utrata uprawnień do wykonywania zawodu i brak możliwości ich odzyskania ze względu na naruszenie sprawności organizmu jest przesłanką do orzeczenia częściowej niezdolności do pracy, a jeśli tak, to z jakiego przepisu przesłanka ta wynika - art. 12 ust. 3 czy też art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej. Tym samym, jak twierdzi we wniosku, niezbędne jest wyjaśnienie, czy trwała utrata uprawnień zawodowych ze względu na naruszenie sprawności organizmu ma jakikolwiek wpływ na ustalenie częściowej niezdolności do pracy.

Organ rentowy w piśmie zatytułowanym „odpowiedź pozwanego na skargę kasacyjną” wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz zasądzenie od wnioskodawczyni na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pismo to złożono 20 czerwca 2016 r. (k. 313), w sytuacji gdy odpis skargi kasacyjnej doręczono organowi rentowemu 3 czerwca 2016 r. (k. 308).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W ramach tzw. przedsądu Sąd Najwyższy bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie (por. postanowienie SN z 16 maja 2008 r., I UK 16/08, LEX nr 818572).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Skarżąca uzasadniając przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazuje na potrzebę wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów oraz występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego. Przy czym obie przesłanki przedsądu dotyczą art. 12 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przy uwzględnieniu art. 13 ust. 1 tej ustawy.

Na wstępie celowym jest wyjaśnienie, że przesłanka, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. występuje wówczas, gdy niejednolita wykładnia wskazanego przepisu wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie sądów, bądź kiedy przepis ten nie doczekał się wykładni w kierunku wskazanym przez skarżącego (por. postanowienie SN z 17 czerwca 2014 r., II UK 43/14, LEX nr 1738487 oraz powołane tam orzecznictwo). Ponadto, potrzeba wykładni musi występować „w sprawie” – to znaczy pozostawać w związku z istniejącym w sprawie stanem faktycznym i prawnym, a dokonanie wykładni ma służyć właściwemu rozstrzygnięciu sprawy (por. postanowienie SN z 6 lutego 2014 r., I PK 246/13, LEX nr 1646083). Jeżeli z kolei chodzi o przesłankę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., to jest to zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, którego wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale przede wszystkim dla rozwoju prawa lub ma znaczenie precedensowe dla rozstrzygania innych

podobnych spraw (por. postanowienia SN: z 25 października 2007 r., V CSK 356/07, LEX nr 621243; z 6 czerwca 2012 r., I UK 113/12, LEX nr 1675224). Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej na istotnym zagadnieniu prawnym wymaga przedstawienia analizy stanu prawnego, orzecznictwa i wynikającego z tego problemu prawnego o takiej wadze, który może być uznany za istotne zagadnienie prawne (por. postanowienie SN z 15 listopada 2007 r., II PK 159/07, LEX nr 863976). Ponadto, twierdzenie o występowaniu w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia SN: z 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467; z 17 marca 2015 r., I PK 4/15, LEX nr 1661934 oraz powołane tam orzeczenia). Istotne zagadnienie prawne, jeżeli ma stanowić przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, powinno występować w rozpoznawanej sprawie, nie można bowiem rozpatrywać kwestii prawnej oderwanej od wyjaśnionego w sprawie stanu faktycznego (zob. postanowienie SN z 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109).

Okoliczności wskazane we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełniają powyższych warunków.

Co do rozumienia utraty zdolności do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji, skarżąca nie przedstawiła poważnych wątpliwości czy rozbieżności w orzecznictwie sądów, które uzasadniałyby przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. W orzecznictwie Sądu Najwyższego, tymczasem, utrwalonym jest rozumienie kwalifikacji zawodowych jako zarówno kwalifikacji formalnych jak i rzeczywistych, które bez potrzeby przekwalifikowania zawodowego pozwalają podjąć pracę w innych warunkach i na innym stanowisku niż zajmowane przed uzyskaniem świadczeń rentowych, ale zgodnym z poziomem posiadanych kwalifikacji zawodowych (por. wyrok SN z 28 września 2011 r., I UK 36/11, LEX nr 1102992; wyrok SN z 20 grudnia 2011 r., I UK 175/11, LEX nr 1129321). Podkreśla się jednocześnie, że utrata zdolności do pracy nie może być utożsamiana z niezdolnością do wykonywania ostatniego z dotychczasowych zatrudnień, jeżeli pracownik może podjąć pracę zgodną z poziomem posiadanych kwalifikacji

(por. wyrok SN z 3 lipca 2012 r., II UK 321/11, LEX nr 1265565 oraz powołane tam orzecznictwo; wyrok SN z 20 grudnia 2011 r., I UK 175/11, odpowiednio wyrok SN z 12 marca 2007 r., I UK 299/06, OSNP 2008 nr 7-8, poz. 112).

Jeżeli chodzi o pytanie, czy utrata uprawnień do wykonywania zawodu i brak możliwości ich odzyskania ze względu na naruszenie sprawności organizmu jest przesłanką do orzeczenia częściowej niezdolności do pracy, ma jakikolwiek wpływ na ustalenie częściowej niezdolności do pracy - stanowisko orzecznictwa w zakresie przesłanek nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy można sprowadzić do wniosku, że niezdolność do wykonywania pracy dotychczasowej jest warunkiem koniecznym ustalenia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, ale nie jest warunkiem wystarczającym, jeżeli wiek, poziom wykształcenia i predyspozycje psychofizyczne usprawiedliwiają rokowania, że mimo upośledzenia organizmu możliwe jest podjęcie innej pracy w tym samym zawodzie albo po przekwalifikowaniu zawodowym (por. wyroki SN z 12 marca 2007 r., I UK 299/06; z 28 września 2011 r., I UK 36/11; z 20 grudnia 2011 r., I UK 175/11; z 3 lipca 2012 r., II UK 321/11). Uwzględniając powyższe, ocena czy i w jakim stopniu utrata uprawnień do wykonywania zawodu przez skarżącą wpływa na możliwość podjęcia pracy zgodnej z poziomem posiadanych przez nią kwalifikacji lub innej pracy po przekwalifikowaniu zawodowym nie stanowi problemu z zakresu wykładni art. 12 i 13 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ponieważ ustawodawca nie wskazał na okoliczność utraty uprawnień przy ocenie stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy oraz rokowaniach co do odzyskania zdolności do pracy. Problem sformułowany przez skarżącą dotyczy zatem zakresu zastosowania ww. przepisów do ustalonych w tej sprawie okoliczności faktycznych. W tej sprawie Sąd Apelacyjny ustalił, że wnioskodawczyni posiada kwalifikację do wykonywania zawodu położonej nie tylko na oddziale szpitalnym, a jednocześnie, że przerwa w wykonywaniu tego zawodu nie skutkowałą pozbawieniem jej kwalifikacji zawodowych, a jedynie koniecznością odbycia przeszkolenia. Ponadto ocenił, uwzględniając wiek, wykształcenie i kwalifikacje skarżącej, jej dotychczasową praktykę, że nie ma również przeciwwskazań, aby przekwalifikowała się do zawodu pielęgniarki i podjęła pracę pielęgniarki poza oddziałami szpitalnymi – przy jednoczesnej opinii biegłych

sądowych, że epilepsja nie jest schorzeniem uniemożliwiającym pracę pielęgniarki poza całodobowymi dyżurami medycznymi oraz nocami.

Uwzględniając powyższe, wobec braku problemów z zakresu wykładni art. 12 i 13 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wątpliwości skarżącej przedstawione we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania sprowadzają się do zakwestionowania oceny materiału dowodowego dokonanej przez Sąd Apelacyjny.

Z tych powodów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji.

W przedmiocie wniosku organu rentowego o zasądzenie kosztów postępowania wywołanego wniesieniem skargi kasacyjnej, należy zauważyć, że odpowiedzi na skargę kasacyjną nie stanowi tak nazwane pismo procesowe wniesione po upływie ustawowego terminu do dokonania tej czynności. W konsekwencji, pismo organu rentowego tak nazwane nie wywołuje skutków w zakresie zawartego w nim wniosku o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym, obejmujących sporządzenie i wniesienie odpowiedzi na skargę kasacyjną - art. 167 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c. (por. też wyrok SN z 14 lutego 2012 r., II PK 139/11, LEX nr 1167468).